

Macha Roesink

De publieke ruimte als product óf als plek van de toevallige ontmoeting?

Het stadscentrum van Almere bestaat uit twee naast elkaar gelegen uitersten in stadsplanning. Het ene deel is een gepland winkelgebied met horecazaken en appartementen vanaf NS-station Almere Centrum tot aan het Weerwater, het andere is een groot stuk voornameleijk leeg niemandsland, sinds 1986. Deze lege kavel 2F7 is gelegen achter het hoofdpolitiebureau, langs de Cinemadreef en heeft een eigen kleine straat: de Odeonstraat.

Het bijzondere aan dit stukje verwilderde landschap is dat het na 33 jaar nog steeds geen bestemmingsplan heeft. Alle activiteiten die er plaatsvinden hebben een tijdelijk, ongepland karakter, of het nu schooldependances waren voor het Helen Parkhorst-college, starterswoningen van woningcorporatie Ymere, studentenhuisvesting in containers of het tijdelijke Museum De Paviljoens in de huisvesting van de Aue Paviljoens van Documenta IX.

Het gebied 2F7 is een 'strategisch reservegebied' voor Centrum Almere Stad. In de *Ruimtelijke Uitwerking Programmaplan Stadscentrum* (2009) is aangegeven dat 2F7 tot ten minste 2030 vrijgehouden moet worden.

Disneyficatie

Het wel geplande stukje stadscentrum van Almere draait vanaf het allereerste begin om hoog economisch rendement met bekend franchisewinkelaanbod voor zoveel mogelijk potentiële consumenten. Voor onverwachte ontwikkelingen van subculturen, onafhankelijke zelfstandige boekhandels óf galeries voor jonge kunstenaars is in het nieuwe stadscentrum genoeg geen plek. Cultuur is het middel, niet het doel. Het is geplande disneyficatie te midden van de hedendaagse architectuur van het masterplan van Rem Koolhaas.

De programmering voor dit gebied is in handen van het projectbureau Citymall in samenwerking met de winkeliersvereniging Ondernemers Vereniging Stadshart Almere (OVSA), Cultuurfonds Almere en Almere City Marketing. Het StreetArtFestival met 3D-streetpainters en graffitikunstenaars is zo'n initiatief met de aantrekkingskracht voor een breed én groot publiek. De OVSA heeft op jaarbasis 3,2 miljoen euro te besteden aan promotiedoeleinden voor Citymall én de rest van het stadscentrum Almere, en die behelzen zowel reclamecampagnes als brede cultuuractiviteiten. Dit is een groot bedrag vergeleken bij de 39.000 euro oftewel 0,2 procent die de gemeente Almere jaarlijks reserveert voor individuele kunstenaars of broedplaatsen. De totale cultuurbegroting is 19,5 miljoen euro, waarvan bijna een derde naar het gemeentelijk vastgoed van Almere gaat, zoals de meer dan 4 miljoen euro huurlasten per jaar van het KAF-cultuurgebouw aan het Weerwater. Zo krijgen de netwerken van subculturen in het nieuwe stadshart weinig kans om zich te ontwikkelen in het commerciële en inhoudelijk mainstream krachtenveld van institutionele beleggers en de vastgoedbeleidskeuzes van de gemeente Almere.

Rietorchissen

Het tijdelijke museum voor hedendaagse kunst, Museum De Paviljoens, vervulde ongepland deze informele netwerkkrol op grond van de gemeente Almere. Museum De Paviljoens gebruikte in de periode 2001-2013 soms deze hele 2F7-kavel voor tentoonstellingsevenementen: FlevoLive (2001), De Stedelijke Conditie (2006) en het Site 2F7 Festival (2008 en 2009).

Zolang het evenement een tijdelijke vergunning had, was het zelfs mogelijk om tijdelijke bouwwerken en monumentale kunstinstallaties

te plaatsen; architect Anne Holtrop ontwierp in 2009 het Trailhouse in het verlengde van uitgemeaide paden tussen het hoge gras; kunstenaar Kristin Posehn maakte in 2008 met hogeresolutiefoto's een model op 1:1-schaal van de ruïne van een oude Amerikaanse schoolpoort; op verzoek van de kunstenaar Rebecca Sakoun inventariseerde stadsecoloog Claud Biemans het verwilderde stukje stadsnatuur van 2F7 en zij stuitte op een enorme biodiversiteit in dit gebied, dat sinds de jaren zeventig min of meer met rust was gelaten. Sakoun maakte vervolgens de stadswandeling Search + Research met buurtbewoners naar deze ongeplande Almeerse natuur. Er waren zelfs rietorchissen aangetroffen tussen de brandnetels rondom en onder de paviljoens van Museum De Paviljoens, die in Europa steeds zeldzamer worden.

Soms verspreidden deze kunstmanifestaties zich naar de publieke ruimte van het commerciële stadshart, zoals in 2006 met de posters 'Van wie is de stad' van Jakob Kolding op officiële wildplakplekken. Of met grafische posters van ontwerper Niels Schrader en musicus Tanja Keilen, die met een infographic het geluid weergaven van voorbijgangers of het Weerwater bij de desbetreffende abri. Ook werden de bijzondere trappen van Ira Koers in het nieuwe stadshart onderdeel van schoolrondleidingen door de stad. De programmering van Museum De Paviljoens was, waar mogelijk, ook buiten de museummuren actief. Al gauw bleek dat er, mits tijdelijk, veel

Links:
Kristin Posehn,
Reclamation, 2008,
6,53 × 6,66 × 7 m.
in opdracht van
Museum De Paviljoens i.s.m. Jan van
Eyck Academie
voor Site2F7
Festival, Almere

Rechts:
Poster in opdracht
van tijdelijk
Museum De
Paviljoens voor
de tentoonstelling
*De Stedelijke
Conditie*, 2006.
Ontwerp: Jakob
Kolding

kon op de 2F7-kavel zonder bestemmingsplan voor flexibele non-profitorganisaties. Op dit moment zijn er kindermoestuintjes van stichting Kindertuinen, een tulpenbollenveld als startpunt van Tulpenroute Flevoland en vooral studentenwoningen in containers. Er zijn nauwelijks hedendaagse kunstpresentaties meer.

Sinds eind 2017 heeft de eigenaar, vastgoedbedrijf Unibail-Rodamco-Westfield, Citymall in de etalage gezet, oftewel in de stille verkoop. Er is nog geen koper gevonden. Misschien kan de gemeente Almere een bod doen om eerst de publieke ruimte en sommige winkelpanden weer af te splitsen van de Citymall en geschikt te maken voor daadwerkelijk geplande publieke ruimte van de Almeerse gemeenschap, en minder kapitaalcrachtige huurders als non-profitinstellingen of kunstenaarsinitiatieven een kans te geven?

De kunstenaar Jakob Kolding vroeg zich terecht af hoeveel publieke ruimte er is voor iedereen, van hangjongeren tot winkelpubliek, toen hij zijn posters over stadsontwikkeling verspreidde in de ogenschijnlijk publieke ruimte van het stadscentrum van Almere in 2006.

Waarvoor wordt deze ruimte gebruikt?

Wat is aanvaardbaar gedrag?

Wie gebruikt deze ruimte? ●

Macha Roesink is
kunsthistoricus en
curator. Fotografie:
With Worms